

Koncepcja funkcjonowania i rozwoju Szkoły Podstawowej nr 51 w Gdyni

2025 - 2030

dr Olga Labudda

„Prawdziwy lider nie boi się wielkości innych – on ją wspiera i rozwija.”

— *John C. Maxwell*

Spis treści

Spis treści.....	2
1. Wizja szkoły	3
2. Charakterystyka szkoły	3
3. Mocne strony szkoły.....	4
4. Słabe strony szkoły	6
5. Główne kierunki rozwoju na lata 2025 – 2030.....	7
5.1 Wprowadzenie alternatywnych rozwiązań w procesie edukacji	7
5.2 Rozwijanie współpracy z rodzicami na różnych płaszczyznach pracy szkoły	11
5.3 Rozwijanie demokracji w szkole	12
6. Plan działań szkoły w obszarze dydaktyka.....	13
7. Plan działań szkoły w obszarze bezpieczeństwo, wychowanie, opieka	14
8. Plan działań w obszarze zarządzanie i organizacja	14
9. Uwagi końcowe	15

1. Wizja szkoły

Szkoła Podstawowa nr 51 w Gdyni to placówka o ugruntowanej pozycji w środowisku lokalnym, z tradycją nowoczesnego nauczania, zaangażowaną kadrą pedagogiczną oraz rozwijającą się bazą dydaktyczną. Moją intencją jako przyszłego dyrektora jest **kontynuacja skutecznych działań** oraz **wprowadzenie nowych rozwiązań**, które odpowiedzą na wyzwania współczesnej edukacji i potrzeby naszych uczniów.

Nasza szkoła to miejsce przyjazne uczniom, rodzicom i nauczycielom. Jej celem jest wszechstronny rozwój każdego dziecka – intelektualny, emocjonalny, społeczny i fizyczny. Wierzymy, że szkoła powinna być przestrzenią, w której dzieci uczą się, jak być **dobrymi, mądrymi i odpowiedzialnymi ludźmi**, a nauczyciele mają realny wpływ na proces kształcenia i wychowania.

2. Charakterystyka szkoły

Szkoła Podstawowa nr 51 im. Polskich Noblistów znajduje się w malowniczej dzielnicy Gdyni Kamienna Góra. Powstała na bazie Gimnazjum nr 11 w wyniku wprowadzonej w 2017r. reorganizacji sieci szkół w Polsce. W pierwszym roku działalności w SP51 udało się stworzyć 5 oddziałów, w tym oddział przedszkolny, klasę sportową i dwujęzyczną. W roku 2021 w szkole uczyło się 276 uczniów w 12 oddziałach, obecnie uczy się 407 uczniów w 18 oddziałach. Uczniowie realizują programy sportowe, innowacyjne, uczą się drugiego języka od klasy pierwszej. Szkoła współpracuje z wieloma podmiotami, które wspierają nas w realizacji zadań edukacyjnych. Uczniowie odnoszą sukcesy w konkursach i zawodach sportowych. Szkoła jest organizatorem Ogólnopolskiego Festiwalu Filmowego „Młode Albatrosy”, międzyszkolnego konkursu interdyscyplinarnego „Siła w atomie” i międzyszkolnego konkursu „Już od dawna o tym marzę, żeby dzielnym być żeglarzem”. W sprawy szkoły zaangażowany jest Pomorski Związek Żeglarski, który wspiera działalność sportową i edukację morską. Rodzice wspierają działania placówki na różnych płaszczyznach.

Posiadamy dobrze wyposażoną bazę: 16 sal lekcyjnych z dostępem do TIK, salę gimnastyczną, salę do SI, siłownię, centrum biblioteczne, centrum pomocy psychologiczno – pedagogicznej, pracownię komputerową, salę „chillout”, stołówkę, kuchnię, gabinet lekarski, dwa boiska, parking dla rowerów, szatnię wyposażoną w szafki dla każdego ucznia.

Posiadamy Pomorski Certyfikat Edukacji Morskiej oraz Certyfikat Szkoły Przyjaznej Dysleksji. W szkole nie ma dzwonków. Zajęcia lekcyjne są realizowane w systemie jednozmianowym.

Wszyscy uczniowie mają zapewnione bardzo dobre warunki do nauki.

Kadra pedagogiczna oraz pracownicy administracji i obsługi stanowią zgrany zespół w pełni identyfikujący się ze szkołą.

Większość nauczycieli to ludzie kreatywni, poszukujący nowych metod i form nauczania, recepty na szkolną nudę, mający pasję, którą potrafią zarazić uczniów i innych nauczycieli, a także rodziców. Pozostali to dobrzy „rzemieślnicy”, którzy terminowo i rzetelnie wywiązują się ze swoich obowiązków.

Rada Rodziców działająca przy Szkole Podstawowej nr 51, podejmuje we współpracy ze szkołą bardzo dużo zadań, projektów, które znacząco przyczyniają się do poprawy warunków do nauki, jak też relaksu, odpoczynku.

3. Mocne strony szkoły

- szkoła cieszy się dobrą opinią w środowisku jako placówka kameralna, w której panuje przyjazna atmosfera sprzyjająca wszechstronnemu rozwojowi dziecka;
- ma stabilną, wykwalifikowaną i ciągle doskonalącą się kadrę pedagogiczną;
- wzbogaca programy dydaktyczne o materiał rozszerzający wybrane treści i formy pracy z uwzględnieniem zainteresowań uczniów, możliwości szkoły i z aprobatą rodziców;

- w szkole są realizowane programy innowacyjne („Małymi krokami w wielki Świat”, „Tropiciele przyrody”, „Akademia młodego Europejczyka”, „Nauka dająca przestrzeń w myśleniu – matematyka w ruchu”, „Żeglujże żeglarzu”, „Uczymy się świata”);
- posiada salę integracji sensorycznej, w której prowadzona jest terapia;
- obecność specjalistów: psychologa, pedagoga, logopedy, pedagoga specjalnego, terapeutów w zakresie pedagogiki specjalnej;
- uczniowie klas sportowych realizują poza programem szkolenia sportowego-innowacje pedagogiczne;
- szkoła pomaga osiągać sukcesy uczniom zdolnym oraz uczniom z trudnościami szkolnymi (projekty ogólnopolskie i międzynarodowe);
- uczniowie uzyskują sukcesy w konkursach przedmiotowych, interdyscyplinarnych i zawodach sportowych na wszystkich szczeblach, zdobywają certyfikaty językowe, np. z języka francuskiego;
- uczniowie z trudnościami są objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy z rodzicami i podmiotami zewnętrznymi;
- w szkole uczą się uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego;
- uczniowie angażują się w działalność na rzecz innych ludzi;
- szkoła współpracuje z różnymi organizacjami wspierającymi (Uniwersytet Gdański, Politechnika Gdańska, Polska Akademia Nauk, Akademia Marynarki Wojennej, Akademia Morska, Gdyńskie Centrum Filmowe, Uniwersytet Toruński, Pomorski Związek Żeglarski, Klub Sportowy Delfin Gdynia, Teatr Muzyczny „Junior” ...);
- placówka oferuje opiekę świetlicową, a w ramach zajęć opiekuńczych możliwość uczestniczenia w organizowanych warsztatach artystycznych i zajęciach sportowych;
- proponuje bogatą ofertę zajęć dodatkowych, również w ramach programu „Otwartej Szkoły” czy akcji „Zima” ;
- od 2015 roku szkoła organizuje Ogólnopolski Festiwal Filmowy „Młode Albatrosy”, od 2022- Międzyszkolny Konkurs „Już od dawna o ty marzę żeby dzielny być żeglarzem”, a od 2024 - Międzyszkolny Konkurs Interdyscyplinarny „Siła w atomie”;
- SP51 zapewnia wysoki poziom dbałości o bezpieczeństwo oraz troskę o szybką adaptację w środowisku nowych uczniów;

- w szkole panuje bardzo dobra atmosfera nauki i pracy, właściwe stosunki międzyludzkie, bardzo dobra współpraca nauczycieli podczas rozwiązywania problemów;
- nauczyciele utożsamiają się ze szkołą.

4. Słabe strony szkoły

- budynek szkoły wymaga termomodernizacji;
- brak drzwi ewakuacyjnych w pawilonie Jantar;
- niezagospodarowane tereny zielone, z których korzystają dzieci w czasie przerw;
- hałas podczas przerw;
- niewystarczająca systematyzacja działań dla uczniów zdolnych;
- ograniczone zasoby finansowe na nowoczesne formy terapii;
- potrzeba dalszej integracji działań specjalistów (psycholog, pedagog, terapeuta SI) i grona pedagogicznego;
- nierównomierne zaangażowanie rodziców w życie szkoły
- trudna współpraca z rodzicami, którzy stawiają dziecku zbyt wygórowane oczekiwania, zwłaszcza w grupie dzieci objętych edukacją włączającą.

5. Główne kierunki rozwoju na lata 2025 – 2030

- Wzmocnienie działań na rzecz uczniów zdolnych.
- Rozbudowa Centrum Wsparcia Psychologiczno-Pedagogicznego.
- Zintegrowanie działań wychowawczych i profilaktycznych.
- Efektywne wykorzystanie nowoczesnych metod nauczania (STEAM, tutoring).
- Wzmocnienie roli ucznia i rodzica jako współtwórców życia szkoły.
- Rozwój kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli.

Koncepcja rozwoju szkoły jest oparta na podtrzymywaniu i rozwijaniu mocnych stron pracy szkoły, eliminowaniu stron słabych, a także wprowadzaniu nowoczesnych i alternatywnych rozwiązań do procesu edukacji. Podejmowane działania będą miały na celu poszukiwanie metod i form pracy, które pozwolą uczniom rozwijać zainteresowania i pasje. Szkoła ma stworzyć dziecku warunki do rozwoju kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.

5.1 Wprowadzenie alternatywnych rozwiązań w procesie edukacji

Współczesna szkoła wymaga elastyczności myślenia, wszechstronnego rozwoju emocjonalnego, intelektualnego i społecznego u uczniów. Powinna umożliwiać odkrywanie potrzeb, zainteresowań i motywować do spontanicznej aktywności poprzez doświadczenia w obcowaniu z przyrodą.

Szkoła odpowiada na nadmiar cyfryzacji i poszukuje alternatywnych rozwiązań, które pozwolą dziecku rozwijać myślenie twórcze. Pomaga uczniom uzależnionym od urządzeń cyfrowych i cierpiącym na wypalenie. Podejmuje działania mające na celu przeciwdziałanie cyberprzemocy i uzależnieniu od gier komputerowych. Korzysta z osiągnięć neurodydaktyki. Rozwija kompetencje kluczowe. Przygotowuje ucznia do podejmowania wyzwań. Uczy samodzielności i odpowiedzialności.

Cyfryzacja w procesie nauczania stanowi jedynie narzędzie do publikowania osiągnięć, przekształcania danych, prezentacji danych. Informatyka ukierunkowana na rozwijanie logicznego myślenia dzieci. Wyjątek stanowi organizacja pracy w systemie zdalnym podyktowana wyższą koniecznością.

Zadania do realizacji:

5.1.1 Praca z uczniem zdolnym

Zadania do realizacji:

- Stworzenie systemu identyfikacji uczniów zdolnych.
- Wdrożenie programu tutoringu i mentoringu.
- Opracowanie indywidualnych ścieżek rozwoju.

Cele i sposób realizacji:

- Umożliwienie uczniom osiągania sukcesów na miarę ich możliwości.
- Motywacja: Stworzenie atmosfery sprzyjającej uczeniu się i rozwijaniu pasji.
- Elastyczność: Stosowanie metod pracy dla konkretnego ucznia i jego indywidualnych potrzeb.
- Organizacja kółek zainteresowań, udział w konkursach, zajęcia projektowe, warsztaty wyjazdowe.
- Współpraca z uczelniami i instytucjami kultury.

5.1.2 Centrum Wsparcia Psychologiczno-Pedagogicznego

Zadania do realizacji:

- Wzmocnienie roli specjalistów w szkole.
- Koordynacja działań diagnostyczno-terapeutycznych.
- Wsparcie emocjonalne uczniów i rodziców.

Cele i sposób realizacji:

- Stała obecność psychologa, pedagoga, terapeuty SI i logopedy.
- Diagnoza potrzeb, regularne konsultacje i warsztaty psychoedukacyjne.
- Prowadzenie zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne.

5.1.3 Rozszerzenie wykorzystania sali integracji sensorycznej

Zadania do realizacji:

- Rozszerzenie zajęć SI na większą grupę uczniów.
- Szkolenia dla nauczycieli nt. integracji sensorycznej.

Cele i sposób realizacji:

- Wsparcie rozwoju psychoruchowego dzieci.
- Lepsza adaptacja uczniów z zaburzeniami SI w środowisku szkolnym.
- Współpraca z rodzicami i specjalistami.

5.1.4 Innowacyjne metody pracy dydaktycznej

Zadania do realizacji:

- Wprowadzenie metody STEAM, projektów interdyscyplinarnych.
- Wdrożenie elementów tutoringu wychowawczego i dydaktycznego, oceniania kształtującego.
- Realizacja projektu „swobodnych tekstów” w celu rozwijania twórczego myślenia uczniów oraz próby wyeliminowania współzawodnictwa i konkurencji.

Cele i sposób realizacji:

- Zwiększenie zaangażowania uczniów w proces nauki.
- Nauka przez działanie, doświadczenie i współpracę.
- Rozwój kompetencji przyszłości.
- Wprowadzenie „swobodnych tekstów” jest wyłącznie propozycją metody pracy. Jednak wprowadzenie tej techniki może okazać się dobrą propozycją dla uczniów, którzy przestali dostrzegać otaczający świat. Uważają, że mają prawo ograniczać wolność innym uczniom. Rozwijanie metody swobodnych tekstów wymaga skupienia na pisaniu, czytaniu, analizie tekstu, wywołuje dyskusję, wywołuje interakcję między uczestnikami zadania i rozwija myślenie twórcze.

5.1.5 Edukacja emocjonalna i mindfulness

Zadania do realizacji:

- Regularne zajęcia relaksacyjne, treningi uważności.
- Modernizacja sali ciszy – chillout. Sala będzie wykorzystywana podczas zajęć lekcyjnych przez pedagoga i psychologa do prowadzenia terapii i zajęć mindfulness, a podczas przerw do odpoczynku dla uczniów poszukujących spokoju i ciszy.
- Zbudowanie ścieżki sensorycznej dla dzieci w części przylegającej do pawilonu Zuch. Ścieżka wykorzystywana przez dzieci do ćwiczeń w celu opanowania frustracji, niepokojów. Będzie spełniała funkcję relaksacyjną.
- Organizacja pracowni artystycznej w sali Jantar 2. Stworzenie dzieciom przestrzeni do tworzenia prac w warunkach warsztatowych, nie klasowych.
- Organizacja ogrodu dla dzieci w części szkoły przylegającej do pawilonu Jantar. Ogród ma pozwolić dzieciom na budowanie samego siebie w ścisłym związku ze środowiskiem. Uczniowie urządzają ogród, dbają o rośliny, obserwują zmieniającą się przyrodę w odniesieniu do zmieniających się pór roku.
- Warsztaty z zakresu komunikacji, radzenia sobie ze stresem.

Cele i sposób realizacji:

- Budowanie odporności psychicznej uczniów.
- Kształtowanie empatii, współpracy i odpowiedzialności społecznej.
- Urządzenie ogrodu, ścieżki sensorycznej, miniparku, pracowni artystycznej, modernizacja strefy chillout... będzie miała na celu wywołanie u dzieci zaciekawienia, chęci wspólnego budowania, rozładowywania napięcia, znalezienia odpowiedzi na wirtualną rzeczywistość w realnym świecie.

5.1.6 Edukacja globalna i wolontariat – pomoc szkole w Tanzanii

Zadania do realizacji:

- Nawiązanie partnerskiej współpracy ze szkołą w Tanzanii.
- Organizacja szkolnych akcji charytatywnych i edukacyjnych.

- Włączenie uczniów i rodziców w działania wolontariackie i międzykulturowe.

Cele i sposób realizacji:

- Rozwijanie postawy empatii, odpowiedzialności społecznej i świadomości globalnej wśród uczniów.
- Przygotowanie cyklicznych akcji (kiermasze, zbiórki, listy, prezentacje o kulturze Afryki).
- Stworzenie międzyszkolnego projektu „Szkoła dla Szkoły” – edukacja przez zaangażowanie i kontakt z rówieśnikami z innego kręgu kulturowego.
- Współpraca z fundacjami lub stowarzyszeniami działającymi na rzecz dzieci w Tanzanii.

5.2 Rozwijanie współpracy z rodzicami na różnych płaszczyznach pracy szkoły

Rodzice Szkoły Podstawowej nr 51 są bardzo dobrze zorganizowani i chętnie podejmują działania mające na celu poprawę warunków nauki, ale także bieżącą pomoc. Szkoła podejmuje próby zaangażowania rodziców w proces dydaktyczno-wychowawczy, jednak nie odnosi na tym polu spektakularnych sukcesów.

Zadania do realizacji:

1. Zachęcenie rodziców do uczestniczenia w proponowanych szkoleniach i warsztatach dotyczących problemów związanych z dojrzewaniem, wykluczeniem, wycofaniem, nadpobudliwością, wypaleniem dzieci i cyberprzemocą.
2. Włączenie rodziców do organizowania pracowni, ogrodu i miniparku.
3. Powołanie Rady Szkoły.
4. Włączenie rodziców do współtworzenia koncepcji pracy szkoły.

Cele zadań i realizacja:

1. Warsztaty dla rodziców odbywają się na platformach edukacyjnych, webinarowych. Rodzice mogą skorzystać z wykładów, czy warsztatów podobnie jak nauczyciele - w miejscu zamieszkania. Propozycje wykładów są omawiane podczas spotkań z Radą Rodziców. Wspólne szkolenia nauczycieli i rodziców powodują nawiązanie poprawnych relacji, współpracy, wyznaczają wspólny cel jakim jest edukacja dzieci.

2. Powołanie Rady Szkoły jest odpowiedzią na sygnały od rodziców SP51, którzy w sposób wyjątkowy angażują się w sprawy szkoły. Powołanie organu, w skład którego wchodzi rodzice, nauczyciele i uczniowie ma na celu budowanie demokracji w szkole.
3. Zaangażowanie rodziców do zorganizowania pracowni i ogrodu pozwoli również nawiązać, ale także odbudować dobre relacje. Pierwszą ścieżkę sensoryczną przy szkole zbudowali rodzice.
4. Kontynuowanie wspólnych projektów takich jak festyny, kiermasze, dni otwarte, uroczystości szkolne... stanowi dla społeczności szkolnej dużą wartość.

5.3 Rozwijanie demokracji w szkole

Szkoła Podstawowa nr 51 jako bardzo młoda społeczność, dotknięta skutkami epidemii nie zdołała zbudować sprawnie działającej samorządności szkolnej. Uczniowie nie dokonali diagnozy własnych potrzeb dotyczących współdecydowania. Uczniowie nie znają swoich praw.

„W demokracji istotna jest czytelność reguł i równość wszystkich wobec tych reguł” (Celestyn Freinet)

Zadania do realizacji:

1. Wypracowanie nowego modelu pracy Samorządu Uczniowskiego, który jako organ reprezentujący uczniów, jest również sprzymierzeńcem uczniów w sprawach spornych.
2. Uczniowie poznają swoje prawa.
3. Uczniowie mają realny wpływ na zasady obowiązujące w szkole.
4. Uczniowie podejmują kluczowe decyzje dotyczące działań w obszarze wolontariatu, działalności charytatywnej, ochrony środowiska.

Cele zadań i realizacja:

1. Działalność Samorządu Uczniowskiego, przedstawicieli społeczności szkolnej nie może ograniczać się wyłącznie do roli reprezentacyjnej. Samorząd Uczniowski

funkcjonuje na demokratycznych zasadach. Wszyscy uczniowie mają prawo do współdziałania

i współpracy w ramach zespołu klasowego i szkolnego.

2. Uczniowie, którzy znają swoje prawa rozumieją, że szkoła to instytucja, która respektuje prawa dziecka i ucznia. Jeżeli prawa są łamane to Samorząd Uczniowski ma za zadanie udzielić uczniowi wsparcia. Jest sprzymierzeńcem ucznia w sprawach spornych.
3. Uczniowie współtworzą regulaminy funkcjonujące w szkole. Takie współdziałanie powinno poprawić relacje również między uczniami. Uczniowie nie mogą nadużywać prawa wolności poprzez ograniczanie wolności innym uczniom, narzucanie swojego punktu widzenia.
4. Uczniowie mają swoich reprezentantów w Radzie Szkoły, co powinno wywołać poczucie wspólnoty, bezpieczeństwa, wolności, praw.

6. Plan działań szkoły w obszarze dydaktyka:

- motywowanie nauczycieli do podnoszenia kwalifikacji, doskonalenia;
- stwarzanie warunków do rozwoju twórczego myślenia, swobodnej ekspresji uczniów;
- stwarzanie warunków do rozwijania zdolności i zainteresowań;
- stwarzanie warunków do rozwoju kompetencji kluczowych;
- poszukiwanie i wprowadzanie innowacji w nauczaniu;
- organizowanie zajęć poza szkołą;
- poszukiwanie alternatywnych metod i form pracy;
- stwarzanie warunków do zdrowej rywalizacji (każdy ściga się sam ze sobą) , docenianie osiągnięć;
- organizowanie konkursów i festiwali;
- przygotowanie uczniów do egzaminu ósmoklasisty;
- budowanie narzędzi diagnostycznych w ramach zespołów przedmiotowych;
- realizowanie programów sportowych, zdrowotnych;

- organizowanie zajęć we współpracy z podmiotami zewnętrznymi;
- realizowanie projektów szkolnych i pozaszkolnych.

7. Plan działań szkoły w obszarze bezpieczeństwo, wychowanie, opieka:

- realizacja zadań w ramach programu wychowawczo- profilaktycznego szkoły w tym przestrzeganie i ewaluacja standardów ochrony małoletnich;
- realizacja zadań zgodnie z wprowadzoną procedurą udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- wprowadzanie na bieżąco organizacji pracy szkoły, która ma zoptymalizować bezpieczeństwo uczniów w szkole;
- ewaluacja regulaminów bezpieczeństwa w szkole;
- diagnozowanie potrzeb dzieci we współpracy z instytucjami wspierającymi działania szkoły;
- organizowanie warsztatów, szkoleń dla nauczycieli, rodziców i uczniów w zakresie, który wynika z aktualnych potrzeb;
- organizowanie opieki nad uczniami w ramach świetlicy;
- organizowanie wypoczynku dzieci podczas przerw;
- diagnozowanie zagrożeń i podejmowanie działań eliminujących zagrożenia;
- promowanie zdrowego trybu życia;
- rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska.

8. Plan działań w obszarze zarządzanie i organizacja:

- tworzenie motywacyjnego systemu nadzoru pedagogicznego;

- wspieranie młodych nauczycieli i motywowanie do kolejnych szczebli awansu zawodowego;
- tworzenie realnych do zrealizowania planów pracy szkoły; (lista konkretnych zaplanowanych np. na najbliższy rok, które pod koniec będą analizowane i w oparciu o nie powstanie lista konkretnych na następny rok –załącznik do tej wizji)
- organizowanie szkoleń, warsztatów;
- udostępnianie oferty szkoleń, warsztatów;
- promowanie szkoły w środowisku;
- nawiązywanie i podtrzymywanie współpracy z podmiotami wspierającymi pracę szkoły;
- dbanie o bazę szkoły, sprzęt i wyposażenie;
- pozyskiwanie dodatkowych środków;
- organizowanie warunków sprzyjających rozwojowi uczniów;
- dbanie o dobrą atmosferę pracy;
- dbanie o dobrostan nauczycieli i pracowników;
- tworzenie kultury współodpowiedzialności – zespoły nauczycielskie;
- planowanie strategiczne i ewaluacja działań;
- współpraca z radą pedagogiczną, samorządem uczniowskim, radą rodziców.

9. Uwagi końcowe

Przedstawiona koncepcja pracy obejmuje kontynuowanie podejmowanych działań od powstania szkoły, czyli od 1 września 2025r. oraz zaproponowanie nowych, niedocenionych czy niewykorzystanych metod, form czy też obszarów działania.

Jako dyrektor chcę być **liderem edukacyjnym**, który buduje wspólnotę opartą na **zaufaniu, partnerstwie i rozwoju**. Szkoła ma być miejscem, w którym każdy uczeń znajdzie przestrzeń do wzrastania, a każdy nauczyciel – sens i motywację do działania.

